

TRTE

Časopis društva Kerini & Stritarji

UVODNIK

Jesen. Rezultati celoletnega truda. Pobiranje pridelkov. Včasih, ko je bila večina prebivalstva v Sloveniji naseljena po deželi in se je večina ukvarjala s kmetovanjem, sadjarstvom ali živinorejo, so bile zadeve jasne: vsak letni čas je prinesel svoje. In kmet je razmišljal v teh kategorijah: od pomladi do zime.

Danes je življenje precej spremenjeno: razmišljamo bolj od ponedeljka do petka ali pa kar od danes do jutri. Celo vreme ne upošteva več pravil in se živo srebro na primer v začetku januarja povzpne na dvajset stopinj, ko bi bilo popolnoma normalno, da bi termometer kazal 40 stopinj manj.

Temu primerno se obnašamo tudi mi. Če dobro premislim, pravzaprav delujemo precej zmedeno. Tako se tudi odzivamo na vse, kar se dogaja v nas samih in okoli nas.

Na Brodu so pred nedavnim podrli staro hišo. Članek o tem lahko preberete v tej številki. Ampak to ni bila katera koli hiša. To je bila hiša, ki je dajala streho in občutek doma številnim generacijam. Nanjo so vezani zelo različni spomini. Največ je seveda lepih, ker na grde in žalostne najraje pozabimo. Koliko veselja so videli ti prostori in koliko otrok je privekalo na dan med njihovimi stenami! Kako so peli, plesali in se veselili ob družinskih praznikih!

Zdaj je ni več, ker je bil pogoj za postavitev nove hiše rušenje stare. So s staro hišo umrli tudi spomini, na hišo, na prebivalce, na žive in na tiste, ki že dolgo počivajo pod rušo? Seveda niso, ti bodo živeli do konca v podobah, spominih in občutkih tistih, ki so tako ali drugače povezani z njo ali navezani nanjo. Dokler bodo živeli.

Bi bil njihov spomin, v dobrem ali slabem, kaj boljši, kaj bolj živ, če bi denimo od časa do časa obiskali hišo, v kateri ni več otroškega joka, ne diši več po dobrotah iz kuhinje, kjer ne prasketa več čez vse leto ogenj v klasičnem štedilniku na drva? Kdo ve? Mislim, da ne. Hiša bi se počasi povešala, zidovi pokali, se vlažili in se sesuvali. Saj ne bi nihče več živel v njej. Hiše so tudi žive. Zato same in osamljene propadejo in "umrejo". Če v njih ni življenja. V naš spomin bi se tako zapisala kot podoba razpadanja, umiranja, konca.

Zato raje ohranjajmo v naših srcih spomine na lepo, živo, neponovljivo, enkratno, pisano, sončno ... In jih v dobri in veseli družbi čim večkrat skupaj obujajmo. Za to si je pač vredno vedno vzeti čas! ■

Peter Povh, urednik

VSEBINA

⊗ Baničeva stara mama
(1860-1933)
Janez Banič

⊗ Brod 10 – stare hiše ni več
Gregor Cuzak

⊗ Andrej Stritar –
jedrski strokovnjak in
njegova vloga
Jernej Iskra

⊗ Moji sestrični in njuna
ljubezen do konj
Marko Krainer

⊗ Intervju s
Petrom Povhom
Andrej Kerin ml.

⊗ Barcolana z jadrnice
Esimit Europa
Davor Pregl

⊗ En vojak več
Magda Kerin

⊗ Spomin na JLA
Uroš Kerin

⊗ Ustvarjalni kotichek
Daša Kerin Cerkovnik

⊗ Otroški kotichek
Petra Zajc, 8 let

BANIČEVA STARA MAMA

[1860–1933]

Baničeva stara mama – recimo ji tako, da je ne bomo zamenjevali s Kerinovo – se je rodila 10. 2. 1860 v Velikem Mraševem kot tretji otrok polposestnikoma Mihaelu in Ani Pišek. Umrla je za tri kralje leta 1933, ko sem bil star pet let, in se je dobro spominjam. Svoje vnuke – na Brodu je dočakala štiri, v Ameriki kakšnih sedem – je imela rada, kakor znajo imeti rade samo stare mame.

V spominu mi je ostala po zemljicah, ki mi jih je prinašala ob nedeljah, ko se je vračala od desete maše, po rdečih jabolkih, ki so rasla na tnalu in nam jih je obrezovala, ker so bila zelo črviva, zraven pa tudi zase nastrgala kak krhelj, najbolj pa se je spominjam po tem, kako me je branila pred atetom, da mi ni navil ure. Nekaj sem mu moral uspičiti, stekel je za mano po dvorišču, ali jaz sem bil hitrejši, zbežal sem v hišo, kjer je za pečjo sedela stara mama. Smuknil sem pod njeno kiklo, kjer je bilo dovolj prostora in popolnoma varno pred očetovo jezo.

Spominjam se tudi, kako sta jo ate in stric Janez v krsti pripeljala iz Brežic. Mama je jokala, kar se mi je zdelo nenavadno in skoraj nepotrebno. Položili so jo na pare; živo se spominjam njenega obraza med papirnatimi rožami in zimskim zelenjem. Otrokom so govorili: “Stara mama panča.” V resnici se nam je zdelo, da spi.

Poročila se je naša Marija Pišek 12. 1. 1880 z Martinom Baničem iz Štih. Ta mož je bil takrat viničar v Gadovi peči; po poroki se je preselil v Veliko Mraševo 56, kjer sta živela kot “hišarja” do preselitve na Brod spomladi 1902 (glej Trte

št. 26). Ona je opravljala tudi babiške posle.

Sprva sem vedel samo za pet njenih otrok, za tiste pač, ki so odrasli. Zdelo se mi je, da jih je nekam malo; tudi presledek med

Baničeva stara mama na ohceti sina Janeza in Antonije Kerin 21. 2. 1928; takrat je bila stara 67 let.

mojim očetom in njegovo starejšo sestro Marijo – celih 12 let in pol – se mi je zdel nenavadno velik. Po natančnejšem pregledu matičnih knjig sem ugotovil, da je bila tista vrzel napolnjena s štirimi umrlimi otroki. Poleg teh štirih sta v otroških letih umrla še dva. Zdaj imam dovolj zanesljive podatke, da lahko zapišem: Baničeva stara mama Marija je rodila enajst otrok, od katerih jih je šest pomr-

lo v otroštvu, pet pa jih je odraslo, se poročilo in si ustvarilo družine. Trije (Franc, Micka in Tone) so odšli v Ameriko in tam ostali, Janez (moj oče) je ostal doma na Brodu, najmlajša – Antonija – se je poročila z Jožetom Jurečičem.

Ne vem, po kakšni zvezi sta Andrej in Uršula Stritar iz Sv. Križa postala krstna botra Baničevim otrokom v Velikem Mraševem Antonu, Mariji, Tereziji, Martinu, Alojzu, Jožefu, Janezu (mojemu očetu). Neka povezava je med gostilničarji Stritarji iz Sv. Križa in kajzarji Baniči iz Velikega Mraševega vsekakor morala obstajati, drugače si naš stari oče Martin ne bi našel krstnih botrov za svoje otroke v tako oddaljenem kraju, pa še v sosednji fari.

Za sklep še tale zanimivost: Andrej in Uršula Stritar sta bila krstna botra mojemu očetu Janezu (1902–1972), njun sin Jožef pa je z ženo Alojzijo postal krstni boter Baničevim otrokom na Brodu. – Botrov, boter in botrij, žal, ni več. Tistih ... ■

Janez Banič

BROD 10 – STARE HIŠE NI VEČ

Alojz in Antonija Kerin, stara starša Andreja, Majde (Cuzak), Lojzeta in Irene (Iskra), sta se preselila na Brod leta 1904. Hiša Brod 10 je bila Antonijina dota njenega očeta Andreja Stritarja. Še isto leto je hiša zagorela, ko je zaradi otroške igre Kožarjevega Tončka pogorel celoten gornji del vasi. Hiša je bila takrat obnovljena in posodobljena.

A do naslednje nesreče ni trajalo dolgo. Leta 1918, ob koncu prve svetovne vojne, je bil potres, ki je podrl vogal hiše, najbližje danes mogočni Štihovi lipi. Hišo so tako zopet obnavljali in dograjevali. Po vsej verjetnosti so takrat vzdali velbe in prečne traverze. Okna so bila takrat še vedno majhna z železnimi "gavtrami".

Med drugo vojno hiša ni bila poškodovana, verjetno tudi zato, ker so bili v njej Nemci. Res pa je, da je izgini- lo pohištvo, ki so ga še nekaj časa po vojni odkrivali v sosednjih vaseh. Ko so Nemci zbežali, so si pač nekateri samopostrežno privoščili izboljšavo za svoj dom.

Tretja večja prenova hiše je bila v letu 1969. Andrej in Zofija Kerin sta se odločila, da je treba majhna okna zamenjati z večjimi. Obenem sta naredila še fasado in nov gank na dvoriščnem vhodu.

Hiša je imela dva vhoda, dvoriščnega in cestnega. Njeni prebivalci so večino časa preživeli v kuhinji, v kateri je bila tudi jedilna miza z značilno klopjo. Za mizo se je vedno sedelo v točno določenem sedežnem

Brod 10, marec 2002

Foto Miha Kerin

redu. Kuhalo se je na "šporgetu" na drva, zraven pa je bila tudi peč, v kateri se je redno pekel kruh, pogosto pa tudi potice, pogače in druge dobrote. V kuhinjo je vodilo dvoje vrat. Na eni strani je bil hodnik, na drugi velika soba, imenovana tudi velika hiša. Nasproti kuhinje čez hodnik je bila špajza, na koncu hodnika pa se vhod v malo hišo, v kateri sta bili ena srednje velika in ena manjša soba.

Velika hiša je bila hkrati spalnica in praznična

Domačija na Brodu

Reprodukcija

obedovalnica. Posebnost te sobe je bila še krušna peč, ki se je s svojim toplim trebuhom v značilni keramični obleki raztezala čez en kot sobe. Na njej so se pogosto sušili orehi ali druge dobrote, pa tudi sedenje ob njej ali celo na njej je bilo zlasti pozimi še posebej priljubljeno.

Po stopnicah navzgor je bila še ena soba, frčada. Zanja je bilo značilno to, da je bila pogosto še posebej hladna in si se moral čim prej spraviti pod debel "kovter", kjer si se prijetno segrel in do jutra sladko sanjal. Na podstrešju sta bila sicer še prostor za dimljenje dobrot s kolin in prostor s kaščami za moko. Stranišče je bilo zunaj, na koncu ganka. Ob hiši je bila še ročna štirna, kjer so se redno napajali konji.

V veliki hiši se je rodilo veliko naših sorodnikov. Prvi otrok Lojzeta in Antonije, rojen v tej sobi, kar

Brod 10, september 2002

Foto Andrej Kerin ml.

pomeni sploh v hiši na Brodu 10, je bil Lojze, oče Andreja in Mihe Kerina.

Hiše ni več. Veliko nas je, ki smo bili na to hišo zelo navezani in smo se do zadnjega tja tudi vračali. Na nek način je bila hiša vodnjak, iz katerega smo vedno lahko zajeli vode za naša srca. V hiši se je veliko pelo, velikokrat smo se srečevali, celotna družina. Hiša bo ostala v našem spominu. ■

Gregor Cuzak

ANDREJ STRITAR

JEDRSKI STROKOVNJAK IN NJEGOVA VLOGA

Andrej Stritar

Andrej Stritar, kaj si po poklicu?

Kadar moram izpolniti kak obrazec s takim vprašanjem, sem vedno v zadregi in napišem kar "dr.". Imam se namreč za jedrskega inženirja, čeprav nimam take diplome. Diplomiral sem na Fakulteti za elektrotehniko, magistriral na Fakulteti za strojništvo, doktoriral na Tehnični fakulteti v Mariboru, smer Strojništvo. Povsod pa sem zagovarjal teme o jedrskih tehnologijah.

Včasih mi pa ta moja pisana izobrazba pride tudi prav. Če je treba recimo popraviti avto, se lahko izgovorim, da tega ne znam, ker sem elektroinženir. In obratno, če hočejo od mene kaj "električnega", rečem, da sem strojnik ...

Kakšno funkcijo opravljaš sedaj? Kakšna je tvoja nova vloga? S čim se ukvarjaš?

Od letošnjega septembra sem direktor Uprave RS za jedrsko varnost, ki deluje kot del Ministrstva za okolje, prostor in energijo. Naloga naše uprave je, da nadzira delovanje jedrskih objektov v Sloveniji in spremlja radioaktivno obremenjenost okolja.

Glede na to, da ljudje, ko gre za vprašanje jedrske varnosti, večinoma najprej pomislimo na jedrsko elektrarno Krško (JEK), ti bom postavil nekaj vprašanj v zvezi z njo, z njeno varnostjo. Ali so prebivalci okoliških krajev varni pred morebitnim sevanjem iz JEK?

Radioaktivnost okoli nuklearke stalno spremljamo. Za nadzor teh meritev je zadolžena prav naša uprava. Zato z vso gotovostjo trdim, da je radioaktivno sevanje v okolici elektrarne daleč pod dopustnimi mejami in primerljivo samo z naravnim sevanjem, ki je itak prisotno povsod. Ključ za tako varnost so seveda delavci elektrarne, ki s svojim odgovornim delom skrbijo, da ni izpustov med normalnim obratovanjem in da ne pride do nesreče. Ne nazadnje tudi oni in njihovi sorodniki živijo v okolici.

Čeprav se z različnimi ukrepi trudimo, da do izpustov ne pride, pa se zelo resno pripravljamo tudi za primer nesreče. Pripravljeni so načrti za zaščito prebivalstva, občasno pa izvajamo tudi vaje. Taka bo tretjo soboto v novembru, ko bodo v elektrarni simulirali nesrečo, vsi stabi civilne zaščite pa bodo vadili potrebne ukrepe.

Ali so sistemi v JEK podvojeni, da se preprečijo napake in poveča varnostni faktor?

Pri gradnji jedrskih objektov vedno predvidijo možnost, da lahko vsak njen del nekoč odpove. Če ugotovijo, da bi bila recimo zaradi odpovedi kake črpalke ogrožena delovanje in varnost, potem vgradijo še dodatno črpalko. Pri najbolj kritičnih delih pa celo potrojijo ali početrjijo število potrebnih komponent. Tako je tudi v naši nuklearki.

Pri proizvodnji elektrike v jedrskih elektrarnah nastajajo tudi radioaktivni odpadki. Kaj predstavlja jedrske odpadke in kam se jih trenutno odlaga v Sloveniji? Kakšne so trenutne kapacitete odlagališč jedrskih odpadkov?

Nizko- in srednjeradioaktivni odpadki so ostanki razne opreme in materiala, ki jih zavržejo po uporabi v elektrarni. Shranijo jih v kovinske sode, ki so vsi še v posebni stavbi na lokaciji. Pred skladiščenjem v sode jih stisnejo in s tem zmanjšajo prostornino. Vsakih nekaj let opravijo tudi dodatne kampanje za zmanjševanje prostornine. Tako so jih že superkompaktirali z zelo močnimi stiskalnicami in sežigali v tujini. Na vse te načine skušajo prihraniti skladiščno prostornino. Vendar pa kljub vsem naporom te nezadržno zmanjkuje in je je v sedanji stavbi na razpolago še za nekaj let. Zato bi bilo smotno v Sloveniji čim prej poiskati lokacijo za dokončno odlagališče takih odpadkov, kamor bi jih spravili za zmeraj.

Izrabljenemu jedrskemu gorivu pa pravimo visokoradioaktivni odpadek. Ta se shranjuje v posebnem bazenu na lokaciji. Tam bo ostal še nekaj desetletij, dokler se nekje ne najde rešitev odlaganja. To pa bo verjetno nekje globoko pod zemljo v granitnih plasteh. Za Slovenijo bi bila smiselna rešitev regionalno odlagališče za več držav skupaj.

V zadnjem času smo priča mnogim terorističnim napadom. Kako je v JEK poskrbljeno za protiteroristično varnost?

Naša nuklearna je verjetno najbolj varovani objekt v Sloveniji. Zato bi bila za teroriste na kopnem zelo trd oreh. Po dogodkih v ZDA lani pa je seveda zelo aktualen strah pred napadi z letali iz zraka. Največja zgradba, tako imenovani zadrževalni hram, je narejena iz 70 cm debelega železobetona, ki bi zdržal udarec letalskega motorja. Ker pa do lanskega leta nihče ni resno razmišljal o padcu polnega jumbo jeta, po svetu pravkar potekajo raziskave o posledicah takega udarca.

Ali je JEK v Sloveniji sploh potrebna in kakšen je njen prispevek električne energije v Sloveniji?

Nuklearna Sloveniji proizvede skoraj 40 % vse elek-

trike, ki jo porabimo. Njena cena na pragu elektrarne je okoli 7 SIT/kWh, medtem ko je cena elektrike iz termoelektrarn 12 ali več tolarjev in je le cena elektrike iz starih elektrarn na Dravi nižja.

Ali bi lahko z novo verigo hidroelektrarn na Savi in vsemi ostalimi energetske kapacitetami brez kapacitete JEK pokrivali potrebo po električni energiji v Sloveniji?

Ne. Celotna savska veriga bo imela moč manj kot 200 MW, pa še ta je odvisna od količine vode. Moč jedrske elektrarne pa je 676 MW. Če bi hoteli elektriko iz Krškega nadomestiti s čim drugim, bi to lahko naredili le s termoelektrarnami. Tudi energije sonca in vetra je veliko premalo, pa čeprav sta zelo primerna vira. ■

Jernej Iskra

MOJI SESTRičNI IN NJUNA LJUBEZEN DO KONJ

V družini Krainer se že več rodov ukvarjamo s konjerejo. Začela sta brat moje stare mame Frenk Kerin (1907–1997) in moj stari oče Jože Krainer (1898–1971). Njuno tradicijo je nadaljeval najprej moj oče Jože Krainer ml., nato pa še njegov brat in moj stric Stane Krainer, ki danes živi v Radovljici in je dolgoletni predsednik Konjeniškega kluba Triglav Bled.

Saška Krainer in eden "zvezdnikov" iz hleva Krainer – Molipači

Stane je vso svojo ljubezen in strast do konjev in konjeniškega športa prenesel na svoji hčerki Teo in Saško. Ti sta otroštvo in mladost preživeli na hipodromu v Lescah. Tu ju najpogosteje najdemo še danes, saj kljub študijskim obveznostim še zmeraj najraje zajahata konja in s prijatelji odjezdita v okoliško naravo.

Tea se je na konja prvič sama povzpela s petimi leti. Osnov jahanja se je naučila na klubskih konjih. Svojega prvega lastnega konja pa je dobila z devetimi leti. Kobili je bilo ime Lespeda. Licenco A za preskakovanje in dresuro je uspešno dobila leta 1992 s kasačem. Leta 1993 je bila prvič na tekmovanju v preskakovanju ovir s konjem Lear II. Dogodek, ki se ga najbolj spominja, je bil ta, ko se je nekega dne pri preskakovanju 1,3 metra visokih ovir kar štirinajstkrat znašla na tleh in pod ovirami. Po takem dnevu lahko samo upaš, da je bil edini v življenju.

Saška, ki za starejšo sestro ni hotela prav nič zaostajati, je s štirimi leti sama sedla na konja. Osnov jahanja se je prav tako kot Tea in skupaj z njo naučila na klubskih konjih, svojega prvega lastnega konja pa je dobila s trinajstimi leti. Kobila je bila pasme kasač po imenu Leja II in je imela za sabo veliko uspešnih dirk (tudi sedem zmag). Licenco A za preskakovanje in dresuro je prav tako kot Tea uspešno dobila leta

1992 s kasačem. Leta 1993 je bila prvič na tekmovanju v preskakovanju ovir s konjem Lear II, ki sta ga izmenoma jahali obe.

Lansko leto je Saška opravila vozniški izpit za kasače in v istem letu šestkrat štartala. Dosegla je naslednje rezultate: zmagala je v Lenartu v Slovenskih Goricah, v Ljubljani in v Šentjerneju pa je bila tretja. Do danes je trenirala, jahala in tekmovala z desetimi konji. Na moje vprašanje, kateri doživljaj v zvezi s konji se ji je najbolj vtisnil v spomin, je brez pomislekov dejala: "Kaj bi človek brez mobilnega." Nekega dne je jahala konja Barona po terenu za Savo. Konj se je nenadoma nečesa ustrašil in poskočil, tako da je Saška padla z njega in se močno udarila. Po mobilnemu je poklicala na pomoč prijatelje iz kluba, ki so jo našli in odpeljali domov. Posledica padca je bilo dva tedna mirovanja v postelji. Njena izjava po dogodku je bila: "Če ne bi mela mobilnega, me živ bog ne bi našel."

Obe sestrični se bosta tudi naprej ukvarjali s konji in konjeniškim športom, saj pravita, da je to neke vrste zasvojenost, ki je fizično sicer naporna, vendar ponuja psihično sprostitev, kar je dandanes veliko vredno. O načrtih za prihodnost nista veliko govorili, saj je njun moto: Važno je sodelovati. Še naprej ju bomo videvali na tekmovanjih v preskakovanju ovir in tudi na kasaških dirkah. Svojo strast mislita prenesti tudi na svoje potomce, če bodo le kazali zanimanje za ta zanimivi šport, ki ti vzame veliko prostega časa, a ti hkrati da ogromno lepega. ■

Marko Krainer

INTERVJU: PETER POVH

Foto Andrej Kerin ml.

V septembru sta bili na Bledu Vikendova regata in podelitev gongov. Med nagrajenci strokovnega gonga je bil tudi član društva Kerini & Stritarji ter urednik Trt Peter Povh. Nagrajen je bil za scenarij filma o prvem slovenskem fotografu na steklo Janezu Puharju. Dobil sem nalogo, da z gospodom Petrom Povhom naredim intervju.

Najprej vam čestitam za nagrado strokovni gong, ki nas je vse Kerine in Stritarje prijetno presenetila in razveselila. Kdaj se vam je porodila zamisel, da bi posneli film o prvem slovenskem fotografu in izumitelju fotografije na steklo Janezu Puharju?

Prvotna ideja je bila posneti dokumentarno nanizanko o zgodovini slovenske fotografije v šestih delih na osnovi velike pregledne razstave, ki je bila organizirana v tistem času v Ljubljani, in ob strokovni zainteresiranosti mag.

Mirka Kambiča, ki je bil kot umetnostni zgodovinar in eden avtorjev razstave in izčrpnega kataloga zelo zagret za to zamisel in je potem tudi napisal strokovni tekst. Janezu Puharju naj bi zaradi mednarodne pomembnosti pripadla celotna prva oddaja.

Kako nastane scenarij za tak film?

Včasih je nastajal na pisalnem stroju, danes pa na računalniku. Tole se je začel najprej na pisalnem stroju. Nastaja pa seveda najprej v glavi, izmisliti si moraš zgodbo, pri Puharju še posebej. Ohranjene so bile samo štiri fotografije in to ni ravno vzpodbudno za tako dolg film: zato mi je toliko bolj pri srcu, ker je narejen iz NIČ. V neki točki delovnega procesa pa se začno dogajati zelo presenetljive, magične stvari, ki jih sploh ne pričakuješ. To so stvari, ki jih med zbiranjem podatkov sploh nisi zasledil niti

zanje vedel. Tako smo med snemanjem naleteli na Puharjevo sliko iz leta 1853. To je od njega kupil angleški markiz na Bledu, kjer je bil takrat na počitnicah. In potem samo še skušam plavati na valovih domišljije in novih dejstev, ki prihajajo k tebi na različne načine.

Koliko morate vedeti o temi, v tem primeru o gospodu Puharju, da nastane film?

Imeti moram predlogo, če je mogoče, strokovno študijo, drugače pa moram sam brskati okoli in delati raziskave, kar pa samo delo s scenarijem zelo podaljša. Pri filmu o Puharju sem po podatkih brskal sam, v pomoč pa mi je bila tudi strokovna študija mag. Mirka Kambiča.

Kako to, da je film nastajal 25 let?

Takrat smo že začeli s snemanjem v Metliki, ampak nam je zmanjkalo denarja. Po trgu smo namreč

nasuli več tovornjakov peska, da bi bilo vse skupaj videti bolj avtentično. Potem pa smo ga morali spet pometati in nalagati, to pa stane.

Ali se je vaš prvotni scenarij filma v 25 letih kaj spreminjal? In če se je, kako?

Scenarij se je večkrat spreminjal. Mislim, da sem ga v celoti pisal najmanj šestkrat. Sama narava dela pa vedno prinese celo vrsto sprememb in prilagajanja situaciji in dejanju!!!

Kako se napiše scenarij?

Scenarij je posebna literarna oblika. Od knjige na primer se razlikuje v tem, da podrobno opiše okolje in dogajanje v njem. Vsebuje veliko vidikov, ki jih je treba obdelati. Vse to je povezano v vizualno in zvočno podobo. Scenarij je sestavljen na papirju iz dveh strani. Leva stran predstavlja video ali slikovno podobo, desna pa audio ali tonsko podobo. Scenarist

opisuje kraj in dogajanje tako, kot mu ga je naslikala domišljija. Osebe so potem oblečene čim bolj avtentično. Vendar to kar gledalci potem vidijo na ekranih je režiserjevo videnje, podobe v glavi pa mu je sprožila scenaristova "literarna" predloga, to je scenarij.

Glede na to, da ste posneli že veliko filmov, bi vas vprašal, ali ocenjujete, da je ta film eden vaših najboljših?

Najbrž res – zadnjih pet, šest mesecev!

Kako menite, da bodo gledalci sprejeli film?

Ne vem – huših pripomb ni bilo – pretežno pohvale ...

In še zadnje vprašanje, kakšni so vaši načrti za prihodnost?

Ojej! Pišem scenarij za celovečerni dokumentarec.

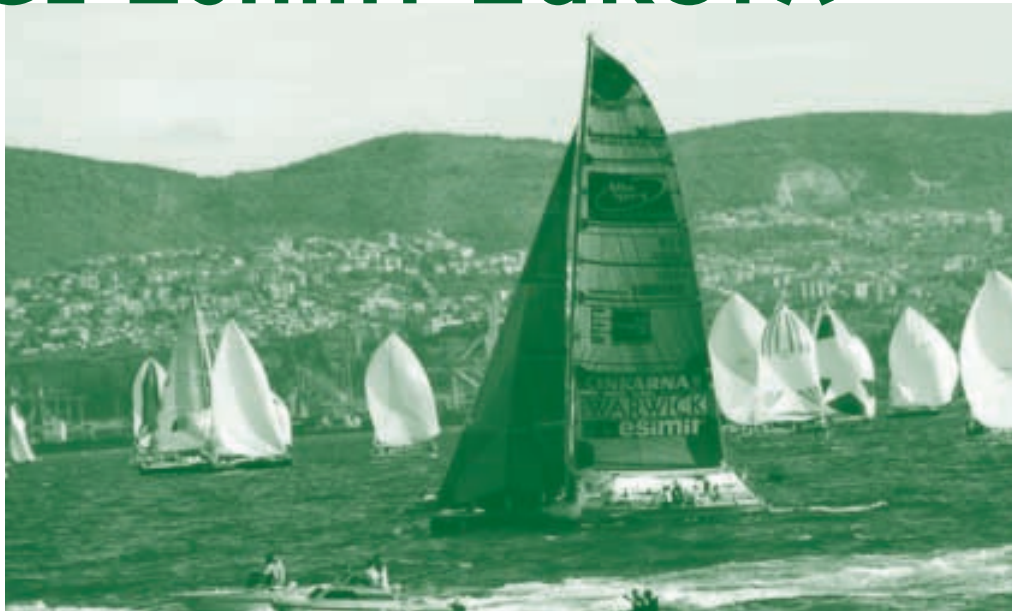
Hvala za sodelovanje! ■

Andrej Kerin ml.

BARCOLANA Z JADRNICI ESIMIT EUROPA

Drugo nedeljo v oktobru v Tržaškem zalivu poteka ena izmed najzanimivejših in najpomembnejših navtičnih prireditev tako po številčnosti kot po privlačnosti, na kateri lahko sodelujejo jadrnice vseh vrst. Letos se je zgodila 13. oktobra in udeleženec je bil tudi Davor Pregl, ki je pripravil tole poročilo.

Dan se je zgodaj začel. Vstanem ob šesti uri, pohitim s pripravami oblek in s sostanovalcem odrineva na pot iz Lucije. V Kopru pregledava in natisneva vremensko napoved ter napoved vetrov za Tržaški zaliv. Na ladijski prenosnik shraniva datoteke vremenskega faksa. Ura je 6.45. Pokličem ekipo fotoreporterja

Esimit napada

Foto Andrej Kerin ml.

Opis jadrnice Esimit Europa

- ⊗ Dolžina: 60 čevljev (18,20 m) ⊗ Širina: 8 metrov ⊗ Teža: 6500 kg
- ⊗ Jambor: 26 metrov ⊗ Ugrez: 4,5 metra
- ⊗ Vodni balast: 4 x 800 litrov ⊗ Poševnik: 3,9 metra
- ⊗ Posadka: 16 članov ⊗ Število jader: 10
- ⊗ Površina jader v veter: 260 m² ⊗ Površina jader z vetrom: 620 m²

Trt Andreja Kerina ml. in članico uredniškega odbora Ireno Didek-Pregl, če sta že na poti na morje. Po prehodu meje in obvezni kontroli avtomobila in dokumentov je zaradi mojega marginalnega videza ura 7.15. Ob 7.40 se z Andrejem in Ireno dobimo pri spremljevalni barki, ki kmalu nato odpluje. Pri jadrnici se zbere ekipa. Skiper dodeli dela članom ekipe. Zamenjati je potrebno "offshore" glavno jadro za lažje, ker vetra ne bo čez 25 vozlov. Pri pregledu vrvi odkrijemo eno načeto in jo zamenjamo. Ekipa natovarja in raztovarja jadra, ki jih bomo potrebovali. Sam sem v podpalubju v navigatorski kabini in programiram računalnik za današnje vetrovne razmere. Ura je 8.30 in ravnokar smo krenili na bojno polje. Skiper in taktik povesta, da bo zelo napeta in težka regata. V posadki je čutiti napetost. Tišina na barki kaže, da se vsi koncentriramo. Opravljamo še zadnja, bolj kontrolna kot kaj drugega opravila.

Ob 9.50 se začne odštevanje. Še deset minut do starta. Začnejo se predstartni manevri. Taktik napeto opazuje dogajanje in svetuje skiperju, kam naj vodi barko. Manevri si sledijo eden za drugim. Desetine metrov vrvi hitijo skozi škripce. Trimerji jadra zategujejo in popu-

ščajo. Skiper zahteva hitrost le okoli tri, štiri vozle, ker smo prehitri. Gneča je velika. Prijavilo se je 1905 bark, štartalo pa verjetno malo manj. Štartna črta je dolga 4 kilometre, torej le dva do tri metre za vsako barko. Vsi se borijo za čim boljši položaj. Simon, orjak, ki skrbi za dviganje jader, se po italijansko dere na posadko neke barke, naj se umaknejo. Imamo prednost pred njo, veter nam piha v jadra z desne. Prižgejo motor in se odmaknejo. Prebijemo se tik ob štartno linijo. Poči top. Štartamo v borih sapicah maestrala, ki nadvlada burjo. Vzdignemo velik drifter (lahka roll genova - veliko navijalno prednje jadro na podaljšku). Skrajno levo po burji in skrajno desno po maestralu potegnejo velike barke. Smo na sredi med njimi, lahko bomo kontrolirali njihove napade za preboj naprej. Veter se okrepi na 5 do 6 vozlov. Zamenjamo prednje jadro z genakerjem za lahke vetrove. Hitrost barke naraste. Oddaljujemo se od konkurence.

Če si prvi, si medijsko zanimiv in nad nas prihrumi helikopter televizije, ki meša veter. Komaj ga uspemo odgnati. Veter se naraste, sedaj vozimo s hitrostjo 10 vozlov. Drugi za nami je že okoli 300 metrov zadaj. V ekipi je še zmeraj napeto, vsi vedo, da moraš za zmago najprej priti skozi cilj. Bližamo se prvi boji, vetra je dovolj, 14 vozlov, lahko bi ga še komu posodili. Vzdignemo genaker za močnejši veter, barka ni izgubila hitrosti. Menjava je brezhibna. Oddahnemo si. Zamenjali smo jadro s 380 kvadratnimi metri z jadrom s 440. Barka glisira. Čez minuto nas stisne pri srcih, veter je padel.

Zajadrli smo v brezvetrje. Valov je zaradi motornih bark z gledalci veliko. Jadra opletajo, krma tolče po valovih. Zvok, ki bu-

Davor Pregl

Foto Andrej Kerin ml.

di mrtve. Manjši genaker še ni pripravljen za dvig. Konkurenti se nas ognejo, saj pri nas očitno ni vetra. Končno prijadramo do prve boje, obrnemo nekje med 12. in 15. mestom. Dvignemo genovo številka 2 in pospravimo genaker. Veter se okrepi. Jadramo proti vetru. Skočim v podpalubje in napolnim vodne balaste na privetrni strani. Tisti spredaj imajo manj vetra kot mi, zato jih začnemo dohitevati. Še smo v boju za zmago. Prehitimo nekaj bark, veter pade, vzdignemo večjo genovo in izpraznim polovico balastov. Po obratu zadnje boje prečrpam vodo na drugo stran in jo še dodam, kolikor je manjka. Od tam naprej samo še poslušam skiperja in izpolnjujem povelja.

Polnim, praznim, prečrpavam. Slišim, da smo Viharniku ušli, prehiteli tega in onega. Pred ciljem priplezam iz barke in sedem na bok. Na cilj pridemo peti. Občutki so mešani, saj smo vodili, toda na Barkovljanki (slovensko) še nisem bil višje od 222. mesta, torej je napredek velik. Pozdravimo barko z navijači, na kateri sta tudi Andrej in Irena. Po pristanku se dobimo na tej barki. Prideta tudi Alenka in Miha, ki sta spremljala regato s kopnega na Opčinah. Za konec.

Zdi se mi, da so od vseh revij Trte najboljše spremljale tekmovanje. Pa mirno morje in dober veter! ■

Davor Pregl

Ekipa pred startom

Foto Andrej Kerin ml.

En vojak več

Čakam v ljubljanski porodniški sobi. 3. 8. 1971 smo, moj dojenček bo prišel na svet. V sobi poleg mene jih je kar precej v belem. Eden je bil "glavni", drugi so bili še študentje. Bila sem potolažena.

"Gospa, imate fantka," reče "glavni". Krasno, saj me doma čaka moja deklica, ki je dobila bratca. Kakšno naključje. Eden od študentov reče svojemu kolegu: "En vojak več." Smešno, tako je dejal tudi moj pokojni ata, ko je dobil vnuka.

Kako hitro je moj dojenček zrasel v vojaka, ne bom opisovala. Mnogo prehitro! Nič več mi ni bilo tuje, zakaj je mama tolikokrat dejala: "Majhni otroci, majhna skrb. Veliki otroci, velika skrb." Moja skrb in strah sta bila toliko večja ravno, ko je sin odšel na služenje vojaškega roka. Hudo mi je bilo, ker je prvič odšel od doma in nisem vedela, kaj ga čaka. Še dobro, ker bi ga sicer skrila v mišjo luknjico.

Na pozivu je pisalo: Đakovo. Aha, Hrvaška. No, saj ni tako daleč, me tolaži mož, in velikokrat ga bomo obiskali. Vesela sem bila, da je v isti kraj odšel tudi njegov sošolec in prijatelj Matjaž Jurečič. Samo da ne bo sam, zopet pomislim. Res ni bil sam. Ob njegovi "zakletvi" sem prvič videla, koliko peterokrakih zvezd je prišitih na kapa vseh teh fantov. Ponosno so stali in ubogali na vsak ukaz. Mene je bilo že takrat strah. Slovenski referendum za osamosvojitve je uspel in odnosi med republikami so postajali vse bolj napeti. "Sedaj sem že star vojak," nam je napisal v enem izmed pisem. "Kmalu bo minilo leto in bom doma." Saj res, čas hitro mineva in še vsak mesec smo ga obiskovali. Pot v Đakovo mi je bila že povsem poznana. Enkrat je šel mož in še kdo z njim, drugič sama s svojimi. Nekoč mi reče brat, ki je

sedel poleg v avtu: "Magda, vozi bolj počasi, da vidim, ali raste trava ali pšenica."

Tudi v "kasarni" smo bili že vsem poznani. "Opet ovi Slovenci," so nam rekli. Bili so prijazni in nasmejani. Tudi naš Uroš je bil zadovoljen in se ni pritoževal nad služenjem vojaškega roka. Včasih mu

Uroš pri vojakih

Foto Magda Kerin

je bilo kaj nerazumljivega – "Najbrž mora tako biti," je dodal.

Kot strela z jasnega je prišla nerazumljiva vojna. Takrat, ob prvem ponovnem obisku, ko so bile že izredne razmere, je dejal: "Ne sme biti tako." Kaj vse se je dogajalo v naših glavah, v glavah tistih, ki smo ravno takrat imeli svoje sinove pri vojakih, vemo posamezniki, zato bom priklicala svoje spomine.

Skrb, žalost, jeza in včasih obup. Zakaj je moral ravno on v to zadnje služenje domovini? Zakaj si ni zlomil roke, noge ...? Zakaj, zakaj? Kdo lahko tako kruto vlada, da se dogaja kaj takega? V 20. stoletju ob vsej civilizaciji trepetam za

sina, ko so miže ob njegovem rojstvu rekli: "En vojak več." Nešteta poročila so me begala vsak dan bolj. Stike z njim smo še povečali. Vedeli smo, da trpi tudi on, saj niti on niti drugi fantje niso točno vedeli, kaj se dogaja. Nastale so spremembe. Izhod iz "kasarne" ni bil več mogoč. Nič več ni smel sam sedeti z nami za mizo. Prej nasmejani gospod s čini na rami (nanje se ne spoznam) je postal zdaj veliko bolj mrk in strog. Vsak naš in sinov gib je opazoval. Tudi mi smo se počutili ujeti kot v kletki. Zadovoljni smo bili le, da smo ga lahko videli in bili vsaj malo z njim. Vedeli smo, da bi bil lahko pobeg najusodnejši, zato smo mu dejali, naj ne poizkuša. V moji glavi so se kar vrteli "filmi", kako ga dobiti domov. Po telefonu sem hotela dobiti vse odgovorne v Sloveniji. Mislila sem, da mi bo lažje, če jih bom zmerjala, da naj gredo oni namesto naših sinov v borbo, če je potrebno. Naj ne sedijo na foteljnih in ležijo v toplih posteljah, ker naši otroci niso prišli na svet, da bi se borili proti domačemu sovražniku. Kaj vse sem rekla, a to sta bili le trenutna tolažba in jeza hkrati. Iz medijev sem zvedela, da bodo z avtobusi pripeljali v Ljubljano srbske matere, ki imajo svoje sinove na služenju JLA v Sloveniji. Tudi sama grem tja, je bila moja takojšnja odločitev. In res. Prišel je ta dan. Hčerkin mož me je peljal. Skoraj vso pot sem pisala na liste, da ne bom pozabila česa povedati. Kot da je za množico, ki prihaja v Ljubljano, važno, kaj mislim jaz. Smešno. Nihče me ni poslušal. Matere srbskih sinov sploh niso smele iz avtobusov. Že od daleč sem videla, kako v vsakem avtobusu na "izrednem" sedežu poleg šoferja sedi gospod s čini. Zakaj? V hali Tivoli je

bilo pripravljeno za shod vseh mater, ki smo prišle, a zaman. Iz avtobusov ni prišel nihče. Moja narava mi ni dala miru. Skočila sem v nek avtobus in začela vpiti, naj gredo ven, razmahovala sem pred gospodom s čini, kot bi ga hotela pokončati. Nisem vedela, da je to "mojo energijo" posnel novinar in da me je sin pri poročilih isti dan zagledal na TV-ekranu. "Moja ..." je skočil pokonci, več si ni upal, ker so se bali eden drugega, mi je dejal. Vsak dan so jim dovolili gledati poročila iz Slovenije. Tisti dan sem še govorila s Spomenko Hribar, ki sem ji očitala, da je nesposobno organizirala ta shod. Ni bila užaljena, saj je videla moje oči. Tam je bil tudi Jelko Kacin, ki nas je tolažil, da bomo kmalu dobili sinove domov. To je bila lepa tolažba.

Iz dneva v dan sem bila bolj zmedena. Saj res, se mi odvrti nov film. Znorela bom. Vsak čas bom od negotovosti res nora. Zakaj mi ne bi znanec napisal potrdila, da sem v bolnici, samo da bi sina pustili na obisk. Nekdo je nad mano, pomislim, bere moje misli,

saj se je takrat pripeljal k nam zdravnik. Kot naročen! Prosila sem ga, da mi napiše potrdilo, da se mi je zmešalo, da bom poslala sinu. Mogoče ga bodo pustili na obisk.

O, kako se mi je nasmejal. "Res si hecna, Magda, če misliš, da se bodo oni sekirali za eno noro babo več," mi pravi. "Veš kaj, eden mora umreti ..." Umreti? Takoj! Jaz in nihče drug. "Piši mi mrliški list," ga prosim. V eni uri sem imela vse pripravljeno. Na listu je pisalo, da sem se zaletela v barikade.

Hitro tečem k sestri Veri in mamam z mrliškim listom. Vsa vesela razglašam svoj načrt, ona pa me prestrašeno gleda, misleč, da je nekaj hudo narobe v moji glavi. "Ne, vse je v redu, samo pomagaj mi."

Še isti dan ob 11. uri so se oblečeni v črnino, s potrdilom v torbi, odpeljali proti Đakovu. Sestra, njen mož Jože in moj zet, ki je dobro poznal pot. Vsi moji ostali smo bili doma, zaprti v hiši smo čakali na razplet. Vsi tihi, kot da res žalujemo. Vsaka minuta nam je bila ura. Kaj bo? Ga bodo spustili? Bodo verjeli? Kaj, če še njih zapre-

jo? Kakšen strah in čakanje. Vse je minilo, ko so okrog enih ponoči prišli domov. Sin na vratih s čepico v roki. "Mama, moja teta je tako odigrala svojo vlogo, da sem se sam verjel, vse dokler nisem sedel v domači avto." Strah in žalost sta v trenutku minila. Tudi od JLA smo se lepo poslovili, saj smo jim bili hvaležni, da so pustili sina domov. Po pošti smo jim vrnili obleko z zdravniškim potrdilom, da so našemu vojaku v bolnici Brežice odstranili noht, ki je bil že štirinajst dni vnet in so zanj vedeli vsi njegovi nadrejeni. Ravno zadnji čas smo izpeljali našo akcijo, ker bi mu morali sicer odstraniti noht v vojaški bolnici. Kje, ne vem.

Konec dober, vse dobro – pravi star pregovor. Drži, le da včasih ostane spomin, ki ti nehote prikljče solze v oči, ko pišeš vrstice.

Naj končam z mislimi deklice Nine, ki je napisala: "Če krila bi imela, bi vladati hotela, vladala bi t'ko, da vsem na svetu bi bilo lepo." ■

Magda Kerin

SPOMIN NA JLA

Ob koncu leta 1990, točneje 26. decembra, sem z vlakom odpotoval na služenje vojaškega roka v Đakovo, v Slavonijo. Torej dan po plebiscitu, na katerem smo odločali o samostojni Sloveniji. Tedaj smo bili v veliki večini za Slovenijo kot samostojno in neodvisno demokratično republiko.

A mene je v "armijo" gnala neskončna radovednost o druženju z vrstniki nekdanje skupne domovine. Mogoče sem vse skupaj vzel bolj za šalo kot zares. Toda šlo je preklemsko zares. Dodeljen sem bil v vod veze, v komandno četo. Postal sem telefonist elitne enote Đakovačke brigade. Imeli smo pospešeno pehotno "obuko" in nato še posebno za nas, veziste. Skupaj sta trajali prve tri mesece, ki so ravno zaradi solanja minili precej hitro. Seveda je bilo znotraj devetdesetih dni veliko smešnih situacij in pripetljajev. Najbolj takrat, ko se je soborec Zlatko iz Osijeka

zagozdil v 200-litrski sod brez dna in revež ni in ni mogel ven, ker je bil debel in zalit kot čebela. Smeha do solz.

V četrtem mesecu pa se je začelo zares. Začeli smo stražiti komando brigade, ki se je nahajala v stari kasarni v centru mesta. Od tu smo lahko gledali na cesto, kjer so se pojavljali nekam čudni vojaki, v modri uniformi, z baretko na glavi in na baretki hrvaška šahovnica. Razmere so se začele zaostroovati. Prišlo je do prvih provokacij in nočnih zračnih streljanj. Vojaki smo postajali napeti in nervozni, nekateri celo živčni in besni, predvsem pa prestrašeni. Oficirji so se vidno zresnili. V tistih kriznih dneh sem imel redne obiske svojih staršev. To mi je bilo v največjo moralno podporo, ki je bila pošteno načeta. To je bil tudi moj vir informacij, kaj se dogaja v Sloveniji.

In dogajalo se je marsikaj. Zato mi je v maju posta-

nadaljevanje na strani 12 ▼

VITRAŽ

Foto Andrej Kerin

Potrebujemo:

- ⊗ steklo ali ogledalo za poslikavo
- ⊗ barve za steklo
- ⊗ čopič
- ⊗ alkoholni flomaster
- ⊗ svinčeni trak
- ⊗ skarje

Tokrat se bomo lotili izdelave vitraža, ne sicer tistega pravega iz koščkov stekla, pač pa ga bomo narisali na steklo in nanj prilepili svinčeni trak, tako da bo na pogled spominjal na pravi vitraž. Na kos stekla, lahko tudi ogledala, najprej z alkoholnim flomastrom narišemo motiv.

Motiv naj bo sestavljen iz črt, ki določajo posamezne barvne ploskve. Z barvo za steklo pobarvamo posamezne ploskve v različnih barvah. Izberimo prosojne barve, lahko na vodni ali kateri drugi osnovi. Pozorno preberite navodila, nekatere barve je potrebno utrditi s pečenjem v pečici. Če bomo barve utrjevali s pečenjem, izdelek postavimo v hladno pečico in jo šele nato segrejemo do zahtevane temperature. Ko je barva pečena, pečico ugasnemo in odpremo ter pustimo izdelek notri, dokler se ne ohladi. Ko smo pobarvali steklo z izbranimi barvami, nanj nalepimo svinčen samolepilni trak.

Svinčeni trak izdelujejo v več različnih širinah. Preden trak nalepimo, na eni strani odstranimo del folije, ki ga prekriva, nato pa folijo odstranjujemo sproti, ko trak lepimo. Kjer smo zarisali zavite ali polkrožne linije, trak rahlo raztegujemo, da dobimo lepo linijo. Dele traku, ki se rahlo zmečka, zgladimo z nohtom ali z ročajem škarij. Izdelka, ki ima že nalepljen trak, ne smemo segrevati v pečici, saj trak lahko odstopi. S trakom oblepimo še zunanji rob in tako dobimo okvir. Pisane barve nam bodo poživile sive deževne dni, ki prihajajo. ■

Daša Kerin Cerkovnik

▼ nadaljevanje s strani 10

lo jasno le eno: čim prej domov v Slovenijo. V eni od učilnic smo se zbirali slovenski fantje, zadnja generacija, ki smo služili v JLA. Napisali smo odprto pismo, ki je bilo objavljeno v dnevniku Delo. Hoteli smo domov. Čim prej. Razmere so bile vse hujše. Na straži smo vezisti spali le po tri, največ štiri ure na dan. Dobil sem tudi srbskega opazovalca, sledilca. Postal sem jim nevaren za pobeg. Bila je druga polovica junija 1991. V Sloveniji se je začela osamosvojitvena vojna in jaz sem na nasprotni strani. Groza me je. Prvo nedeljo v juliju načrtujem pobeg. Vse je dogovorjeno s svakom. A v soboto popoldne dobim izreden obisk. V kasarno pridejo trije bližnji sorodniki, oblečeni v črmino. Pokličejo me s straže. Tesnoba je v zraku, še bolj pa v mojem koraku, ko se bližam obiskovalcem. Bojim se nesreče, a upam na zaroto. Pod pretvezo, da

mi je v prometni nesreči umrla mama, dobim kljub vojnemu stanju kot dober vojak dovoljenje za štirdnevno odsotnost. Ponoči, ob pol treh zjutraj, prispeemo domov. Vsi smo zbegani. Ženske jokajoč solze sreče. Tudi mene ulovijo solze v vojaško rjavozeleni obleki. Še isto dopoldne se javim z vojaško knjižico v občinski štab TO v Krškem. Sekretar se me ne more nagledati. Dobim novo knjižico in postanem kandidat za vstop v slovensko vojsko. Z vsem srcem sem jim na razpolago.

V dvanajstih urah zamenjam dve vojski. Neverjetno in nepozabno. Za vse življenje.

... Zdaj sem odrasel mož, poročen, oče dveh sinov. Želim jima, da ju ne bi nikoli gnala neskončna radovednost o druženju z vrstniki, ki so oboroženi ... ■

Uroš Kerin

OTROŠKI KOTIČEK

“Muca”; Petra Zajc, 8 let.

TEMA ZA PRIHODNJO ŠTEVILKO JE PROSTA!

**Društvo
& Kerini
& Stritarji**

ISSN 1318-895x

Izdalo Društvo Kerini & Stritarji, Ljubljana, Rožna dolina, cesta IX/26
TRTE, sedemindvajseta številka, Ljubljana, november 2002

Uredniški odbor: glavni urednik Peter Povh, Janez Banič,
Gregor Cuzak, Irena Didek-Pregl, Mirko Jancigaj, Alencica Kerin,
Andrej Kerin, Andrej Stritar

Jezikovno korigirala Mojca Stritar Tisk Grif & Pika